

Norðurlandi vestra, 9. mars 2026

Efni: Umsögn stjórnar SSNV um Grænbók um byggðamál, nr. S-22/2026.

1. Hver er skoðun þín á stöðumatinu?

Stjórn SSNV telur að grænbók um byggðamál gefi gagnlegt og mikilvægt yfirlit yfir stöðu byggðar í landinu. Í stöðumatinu kemur skýrt fram að þróun byggðar einkennist af áframhaldandi samþjöppun í stærri þéttbýliskjörnum á sama tíma og sum svæði búa við langvarandi stöðnun eða fólksfækkun.

Fyrir Norðurland vestra endurspeglar stöðumatið að mörgu leyti raunverulega stöðu svæðisins. Á svæðinu hefur ekki orðið mikið um skyndileg áföll í atvinnulífi, þó dæmi séu um slíkt, til dæmis nýleg lokun sláturhúss í Húnabyggð. Hins vegar hefur landshlutinn átt undir högg að sækja þegar kemur að samkeppni um fólk og fyrirtæki.

Atvinnuleysi á Norðurlandi vestra mælist um 2%, sem er það lægsta á landinu. Þrátt fyrir að það geti virst jákvætt bendir það jafnframt til takmarkaðs vinnumarkaðar og skorts á fjölbreyttum störfum sem geta laðað að nýja íbúa og fyrirtæki.

Frá árinu 2018 til 2024 hefur íbúum á Norðurlandi vestra fjölgað um rúmlega 200 manns, eða um 3–4%. Fjölgunin hefur þó verið hæg og svæðið er enn einn fámennasti landshlutinn.

Stjórn SSNV telur mikilvægt að byggðastefna taki sérstaklega mið af svæðum sem hafa búið við langvarandi stöðnun í íbúapróun, þar sem slík þróun getur hamlað uppbyggingu atvinnulífs, þjónustu og samfélags.

2. Hver er skoðun þín á þeirri framtíðarsýn og lykilviðfangsefnum sem sett er fram?

Stjórn SSNV telur að sú framtíðarsýn sem sett er fram í grænbókinni sé í meginatriðum jákvæð og að lykilviðfangsefnin endurspegli vel þær áskoranir sem byggðir landsins standa frammi fyrir.

Sérstaklega er mikilvægt að horft sé til:

- lýðfræðilegrar þróunar,
- aðgengis að þjónustu,
- atvinnuþróunar,
- og innviða.

SSNV fagnar sérstaklega þeirri áherslu sem lögð er á svæði sem hafa búið við einhæft atvinnulíf. Fyrir Norðurland vestra er fjölbreytt atvinnulíf ein af lykilforsendum þess að styrkja búsetu og stuðla að jákvæðri þróun til framtíðar.

3. Hver er skoðun þín á þeim áherslum og leiðum sem lagðar eru til?

Stjórn SSNV telur að þær leiðir sem lagðar eru til séu almennt til þess fallnar að styðja við markmið byggðastefnu. Hins vegar er mikilvægt að tryggt sé að þær taki einnig mið af svæðum sem búa við viðvarandi stöðnun í íbúapróun, ekki aðeins svæðum þar sem fólksfækkun hefur verið mjög hröð.

Þrátt fyrir að nokkur sveitarfélög á Norðurlandi vestra hafi búið við neikvæða íbúapróun hefur svæðið aldrei fengið aðgang að verkefninu Brothættar byggðir. Stjórn SSNV telur mikilvægt að slík úrræði verði endurskoðuð þannig að þau taki einnig mið af svæðum sem eru að verða brothætt vegna langvarandi stöðnunar.

Jafnframt er mikilvægt að áfram verði lögð áhersla á:

- uppbyggingu innviða,
- eflingu samgangna og fjarskipta,
- og stuðning við atvinnuþróun og nýsköpun á landsbyggðinni.

4. Hver er skoðun þín á því hvernig best sé að meta árangur byggðastefnu?

Stjórn SSNV telur mikilvægt að árangur byggðastefnu sé metinn með reglubundnum hætti og að matið byggi á skýrum og mælanlegum viðmiðum.

Slík viðmið gætu meðal annars tekið til:

- íbúapróunar,
- atvinnuþróunar,
- aðgengis að þjónustu,
- og þróunar innviða.

Einnig telur stjórn SSNV mikilvægt að horft sé til svæðisbundins árangurs þannig að meta megi hvernig aðgerðir hafa áhrif í einstökum landshlutum, þar sem áskoranir og tækifæri eru mismunandi.

5. Annað sem þú vilt taka fram?

Stjórn SSNV fagnar þeirri ákvörðun innviðaráðherra að fela Byggðastofnun að móta leiðbeiningar um hvernig meta skuli áhrif lagafrumvarpa á byggðarlög og búsetuþróun. Slíkt verklag er mikilvægt skref í átt að markvissari byggðasjónarmiðum í opinberri stefnumótun.

Fyrir svæði eins og Norðurland vestra getur kerfisbundið byggðamat við undirbúning lagafrumvarpa og stefnumótunar stuðlað að því að áhrif ákvarðana á landsbyggðina verði metin fyrr í ferlinu og að jafnræðis sé gætt óháð búsetu. Stjórn SSNV telur mikilvægt að slíkt mat verði fastur liður í undirbúningi opinberra ákvarðana og að niðurstöður þess hafi raunverulegt vægi við mótun laga, reglugerða og opinberra áætlana.

F. h. stjórnar Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra

Sveinbjörg Rut Pétursdóttir,
Framkvæmdastjóri